

СТРАТЕГІЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ ЄС 2030

Чому важлива стратегія біорізноманіття Європейської зеленої угоди?

Біорізноманіття характеризує різноманітність усіх форм життя на Землі, включаючи рослини, тварин, гриби, мікроорганізми та середовища їхнього проживання, екосистеми, які утворюють живі види, забезпечують нас їжею, матеріалами, ліками, відпочинком, здоров'ям та благополуччям.

Утворені екосистеми надають ряд надзвичайно важливих послуг. Вони очищають воду, запилюють сільськогосподарські культури, очищають повітря, поглинають величезну кількість вуглецю, регулюють клімат, підтримують родючість ґрунтів, забезпечують нас ліками та доставляють багато основних будівельних блоків для промисловості. Тому слабкі та пошкоджені екосистеми є більш крихкими та мають обмежені можливості для боротьби з екстремальними подіями та новими хворобами.

Втрата біорізноманіття є:

- питанням клімату – руйнування та пошкодження екосистем і ґрунтів прискорює глобальне потепління, а відновлення природи пом'якшує кліматичні зміни;
- питанням безпеки – втрата природних ресурсів, особливо в країнах, що розвиваються, може призвести до конфліктів і збільшує всюди вразливість до стихійних лих;
- питанням продовольчої безпеки – рослини, тварини, включаючи запилювачів і ґрунтові організми, відіграють життєво важливу роль у нашій харчовій системі;
- та інші питання

Цілі реалізації стратегії біорізноманіття 2030

- Встановити охоронювані зони принаймні для 30% території ЄС та 30% морських територій
- Спрямовувати 20 мільярдів євро на рік на цілі біорізноманіття за допомогою різних джерел, включаючи фонди ЄС, національне та приватне фінансування. Питання природного капіталу і біорізноманіття будуть інтегровані в бізнес-практики;
- Стати одним зі світових лідерів у питаннях біорізноманіття та спрямовувати зусилля для створення Глобальної платформи ООН з біорізноманіття.

Терміни та поняття

CITES (the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) – міжнародна міжурядова угода, її метою є забезпечення таких умов, щоб міжнародна торгівля зразками диких тварин і рослин не загрозувала виживанню виду.

The EU External Investment Plan (EIP) – програма інвестицій у інфраструктуру, яка почала свою роботу у 2014 році. Кошти надаються через механізми гарантування та змішування фінансових ресурсів.

Neighbourhood Investment Platform (NIP) – механізм, спрямований на мобілізацію додаткового фінансування для капіталомістких інфраструктурних проектів у країнах-партнерах ЄС, які охоплюються Європейською політикою сусідства (ЄПС) у таких секторах, як транспорт, енергетика, навколишнє середовище та соціальний розвиток. NIP також підтримує приватний сектор, в основному через інвестиційні гранти та операції з ризиковим капіталом, орієнтований на малі та середні підприємства.

Agriculture Financing initiative – це фінансовий ЄС інструмент для інвестування, який має повноваження надавати середньо- та довгострокове фінансування підприємствам приватного сектору, які працюють у ланцюжку створення вартості агропродовольчого сектора, зосередженого на дрібних фермерах.

Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument – фінансовий інструмент ЄС у межах політики сусідства, одним з напрямів фінансування є стале та інклюзивне зростання та економічний, соціальний і територіальний розвиток, включаючи поступальну інтеграцію у внутрішній ринок ЄС.

UNDP Biodiversity finance initiative – є глобальним партнерством, що вирішує проблеми фінансування біорізноманіття шляхом розробки комплексних планів оцінки потреб живої природи та вироблення актуальних фінансових механізмів.

- Відновити деградовані екосистеми на суші та на морі по всій Європі шляхом:
 - підвищення частки органічного землеробства та багатих на біорізноманіття ландшафтних характеристик сільськогосподарських угідь; стримування падіння популяції запилювачів квітів та її відновлення;
 - відновити принаймні 25 000 км річок ЄС до стану вільної течії;
 - зменшення використання та ризику пестицидів на 50% до 2030 року;
 - висадження 3 мільярдів дерев до 2030 року.

Взаємозв'язок бізнесу та біорізноманіття

Згідно з нещодавною доповіддю Всесвітнього економічного форуму про зростання природного ризику, більше половини світового ВВП (44 трильйони доларів США) сильно або помірно залежить від природи та екосистемних послуг. Таким чином, багато підприємств знаходяться в зоні ризику через збільшення втрати біорізноманіття. Для прикладу, глобальні продажі фармацевтичних препаратів на основі матеріалів природного походження оцінюються приблизно в 75 мільярдів доларів США на рік, тоді як природні явища, такі як коралові рифи, мають унікальні значення для забезпечення продовольством та туризму. Водночас втрата біорізноманіття має серйозні наслідки для бізнесу:

- біорізноманіття створює значну економічну цінність у вигляді таких екосистемних послуг, як забезпечення продовольством, зберігання вуглецю, а також фільтрація води та повітря, вартість яких становить понад 150 трильйонів доларів США на рік – приблизно вдвічі більше від світового ВВП.
- бізнес формує п'ять основних факторів впливу – зміна землекористування та використання моря, пряма надмірна експлуатація природних ресурсів, зміна клімату, забруднення та поширення інвазивних видів, що у підсумку спричиняє різку втрату біорізноманіття. Вже зараз зниження функціональності екосистеми коштує світовій економіці понад 5 трильйонів доларів США на рік у вигляді втрачених екосистемних послуг.
- багато видів діяльності, особливо, пов'язаних з видобутком корисних копалин і виробництвом продуктів харчування, підсилюють тиск на екосистеми, що спричиняє втрату біорізноманіття. Робота чотирьох основних ланцюгів створення вартості – харчування, енергетика, інфраструктура та мода – наразі спричиняє понад 90% техногенного тиску на біорізноманіття.

Забезпечення біорізноманіття має великий потенціал для зростання та підвищення стійкості економіки. Кожен долар США, витрачений на відновлення природи, дає принаймні 9 доларів США економічної вигоди. Крім того, зміна методів сільськогосподарського та харчового виробництва може відкрити 4,5 трильйона доларів США на рік у нових бізнес-можливостей до 2030 року, а також запобігти соціальній та екологічній шкоді на трильйони доларів США.

Підтримка адаптації бізнесу у межах реалізації Стратегії біорізноманіття ЄС

Залучення фінансування

Залучення інвестицій пов'язаних з лісом до секторів енергетики, сільського господарства (у тому числі малих фермерських господарств) та інфраструктури:

- the EU External Investment Plan (EIP)
 - Neighbourhood Investment Platform
- Інструменти змішаного фінансування ЄІБ
 - Agriculture Financing initiative
- інструменти політики сусідства ЄС
 - Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument

Міжнародні договори

Передбачити підписання угоди на базі Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права про збереження та стійке використання морської біологічної різноманітності в районах за межами дії національної юрисдикції з умовою виключення Чорного та Азовського морів як зон переважаних виловом морських ресурсів

Нові інструменти збереження біорізноманіття в Україні

Екологічне та кліматичне страхування

Менеджмент екосистемних послуг

UNDP Biodiversity finance initiative

- залучити ініціативу з метою аналізу потреб фінансування біорізноманіття в Україні та вироблення фінансових механізмів для мобілізації відповідних коштів

Посилення прозорості розкриття інформації імпорту біоресурсів на територію ЄС та обігу у межах України

Розкриття інформації про показники скорочення лісів з 2023 року

- Встановити необхідність публікації інформації про показники скорочення лісів для юридичних осіб з кількістю працюючих більше 500 осіб (Директива 2014/95/EU);
- Передбачити внесення показників скорочення лісів до форми нефінансового звіту (Директива 2014/95/EU);
- Визначити перелік інформації, що має відображати нефінансові ризики зі скорочення лісів (Директива 2014/95/EU).

Введення стандарту «без-вирубки лісів» (Deforestation-free) для постачання продуктів на територію ЄС

- передбачити введення системи стандартизації відповідно до стандарту для продуктів тваринництва, деревини, сої, пальмової олії, какао, кави, шоколаду, шкіри, фурнітури, що відповідатиме процедурами дью ділідженс європейських операторів;
- передбачити введення системи збору даних відповідно до стандарту щодо географічних даних виробництва товарів, кількості товару, найменування постачальника.

Розробка сталих та прозорих ланцюгів постачання:

- передбачити імплементацію до Угоди про асоціацію з ЄС Регламенту 995/2010
 - залучити асоціацію Agrinatura до аналізу ланцюгів постачання продуктів тваринництва та деревини в Україні на основі методології VAC4D.

Усунення нелегальної торгівлі продуктами з видів дикої природи:

- встановити обов'язковість маркування та кодування CITES для чорної ікри;
- посилити контроль внутрішньої торгівлі на усьому ланцюзі постачання для визначеного переліку продуктів дикої природи, зокрема: чорної ікри, осетрини, м'яса білуги, риби фугу, стерляді та ін.;
- посилити митний контроль за продуктами з осетрини відповідно до положень з CITES.

Сценарії

Екологічне та кліматичне страхування

Необхідно прийняти Закон України “Про екологічне страхування”, який забезпечить захист біорізноманіття в Україні у межах існуючої інфраструктури. Водночас бажано встановити такі вимоги для екологічного страхування

- 1) Ввести стандартизовані вимоги для екологічного страхування, що дозволяє забезпечити широке поширення на ринку страхових послуг;
- 2) Закон про екологічне страхування повинен мати рамковий характер, та встановлювати загальні положення екологічної відповідальності відповідно до Директиви ЄС про екологічну відповідальність, проте встановлювати фінансовим механізмом саме страхування;
- 3) Екологічне страхування має бути встановлене в обов'язковій формі. Країни з відносно низьким рівнем розвитку економіки у разі введення добровільної системи екологічного страхування можуть не отримати дієвого механізму зниження екологічних ризиків. Тільки країни з високим рівнем економічного розвитку отримали дуже широке розповсюдження екологічного страхування в умовах добровільної системи;
- 4) Для можливості розподілу великих страхових ризиків передбачити можливість створення екологічного страхового пулу або страхового бюро, що дозволить забезпечити потреби великих підприємств та об'єктів із великими екологічними ризиками;
- 5) Бажано, щоб детальні стандартизовані умови екологічного страхування були розроблені саморегулювними організаціями страхового ринку, а саме Лігою страхових організацій України та Національною асоціацією страховиків України, або за їх активної участі.

Менеджмент екосистемних послуг

Необхідна розробка нормативно-правового забезпечення з надання екосистемних послуг. У першу чергу для сільського господарства, як суб'єкта що є найбільшим споживачем таких послуг

Для запровадження екосистемних послуг необхідно:

- 1) Розробити схему надання таких послуг:
 - чітко визначити покупців та продавців послуг;
 - чітко визначити послугу що буде надаватись (вдалий світовий досвід вказує на 4 види послуг які можуть бути запропоновані: 1) послуги вододілу; 2) секвестризація карбону; 3) ландшафтна краса; 4) консервація біорізноманіття);
 - встановити вимогу, що постачальники послуг мають дотримуватись умов контракту, та відповідні санкції за недотримання;
 - платежі мають бути визначені на основі вартості;
- 2) Встановлення схеми надання екосистемних послуг на місцях:
 - ідентифікувати чітко конкретну екосистемну послугу та потенційних покупців;
 - визначити інституційну та технічну спроможність;
 - структурувати договори надання екосистемних послуг.